

**Краєзнавство
в особах**

Київ у житті та діяльності Олександра Янати

У статті висвітлено київський період життя, науково-дослідної, науково-організаційної, педагогічної та громадської діяльності відомого українського вченого й педагога, фахівця в галузі ботаніки, зоології, охорони природи, аграрної науки, члена Українського комітету краєзнавства О. А. Янати.

Ключові слова: *О. А. Яната, Київ, Київський політехнічний інститут, Київський університет, Сільськогосподарський науковий комітет, Українська академія наук, Українське наукове товариство.*

Олександр Алоїзович Яната – визначний учений-біолог, ботанік-флорист, спеціаліст у галузі лукивництва, насінництва, ентомології, гербології, української ботанічної термінології та номенклатури, автор праць із ботаніки, зоології, охорони природи, методики викладання природознавства, організатор науки в Україні, освітній та громадський діяч першої третини ХХ ст., член Українського комітету краєзнавства [1].

Становлення О. Янати як ученого та педагога відбувалося в умовах активного відродження української нації, державності, утвердження рідної мови і культури. Родинне оточення, шкільні роки в Миколаєві, навчання в Київському політехнічному інституті, участь у багатьох провідних науково-просвітницьких товариствах Києва, Миколаєва, Сімферополя, Харкова сприяли формуванню прогресивного світогляду вченого [2].

Олександр Алоїзович Яната народився 28 травня (9 червня за ст. ст.) 1888 р. в місті Миколаєві Херсонської губернії. У документах О. Яната писав: «українець із чехів» [3]. Він був сином німкені й чеського переселенця, який знайшов прихисток на Миколаївщині. Його батько, Алоїз Францович, залишив Чехію через політичні переслідування за національно-визвольні ідеї, займався садівництвом. Мати, Марія Фортман, була дочкою військового лікаря. Багато часу рідні приділяли вихованню сина, всіляко заохочували прагнення Олександра до знань, прищеплювали любов до природи. Спочатку він навчався в приватній школі, потім у середньому реальному училищі, де почав серйозно займатися природознавством, вивчати ентомологію, цікавився рослинним світом околиць Миколаєва.

Перший етап київського періоду життя Олександра Янати розпочався 1905 р., коли він вступив одночасно до Новоолександрійського інституту сільського господарства та лісівництва в Пулавах (Польща) і на агрономічне відділення Київського політехнічного інституту. Остаточно визначився він через рік: залишив Привіслинський край і переїхав на береги Дніпра, намагаючись відвідувати якомога більше лекцій відомих професорів Київського університету й політехнічного інституту [4].

Ще в студентські роки О. А. Яната був ініціатором створення й активним учасником кількох науково-громадських організацій. 1907 року став членом Українського наукового товариства (УНТ). 1908 року О. Яната взяв участь в організації студентського освітнього «Гуртка натуралістів», який функціонував при політехнічному інституті в Києві. Саме тут розпочинається його діяльність у галузі створення засад популяризації ботанічних знань, закладення фундаменту української наукової термінології, почасти й політична діяльність. Зростаючи в оточенні високоосвічених учених, педагогів, (Г. Арнольд, Ю. Вагнер, М. Воскобойников, Є. Вотчал, С. Навашин, І. Шмальгаузен), які присвятили себе служінню своєму народові, О. Яната пройнявся ідеєю, що культура народу, його освіта повинні розвиватися на національному ґрунті. Звичайно, така спрямованість гуртка насторожувала керівництво інституту, що згодом призвело до його заборони. З цим періодом пов'язана активна діяльність О. Янати в різних культурно-просвітницьких товариствах. У них молодий учений читав популярні лекції, проводив бесіди, диспути, практичні роботи з ботаніки, екскурсії з зоології, ботаніки для

учнів, студентів і дорослого населення. Велике значення для молодого вченого мала участь у роботі Київського товариства дослідників природи, яке надрукувало у «Записках Киевского общества естествоиспытателей» (1909) першу наукову працю О. Янати [5].

Заслугою О. Янати стала активна участь у створенні 1908 р. Миколаївського товариства природознавців та любителів природи з метою популяризації природничих знань серед населення, допомоги школі у викладанні природознавства. Товариство отримало широке визнання як в Україні, так і за її межами. Воно пропагувало еволюційне вчення Ч. Дарвіна, розвивало матеріалістичні ідеї в природознавстві, здійснювало широкий спектр наукових досліджень із ботаніки, зоології, геології, астрономії тощо. Під егідою цього товариства О. Яната 1910 р. заснував журнал «Природа», який став справжнім науково-просвітницьким виданням із величезним інформаційним масивом питань із природознавства [6]. Становленню науковця та громадянина сприяло членство в Українському науковому товаристві (УНТ) – так світогляд молодої людини набув українофільського забарвлення.

Досліджуючи маловідому флору Півдня України під час студентської практики, Олександр цікавився місцевими назвами рослин – до карток із характеристиками ботанічних властивостей рослин він додавав їхні народні назви, складав окремий словничок, що став у пригоді при розробленні української ботанічної термінології, яку вивчала спеціальна комісія товариства.

Практичну роботу О. Яната здійснював і під час канікул, коли виїжджав на Херсонщину та працював у Миколаївському товаристві аматорів природи. Справжньою народною академією були експедиції селами Миколаївщини, зустрічі зі старожилками, які відчували щиру зацікавленість гостя в розмовах, пов'язаних з їхнім життям і побутом. Олександр розумів, що з часом відійдуть старші покоління українців і заберуть із собою накопичені знання. Першою статтею українською мовою став «Спис рослин, зібраних добродієм Громегою у Черкаському повіті на Київщині». У цій роботі пролунала теза, яку багато років публічно обстоював Яната: «...Український народ устиг створити величезну самобутню номенклатуру, охрестивши майже всі рослини, які його оточували. В народних назвах привертає увагу їхня дивовижна точність.

Та воно й зрозуміло, бо народна назва – не продукт свавілля, фантазії одного автора, а те, що було піддане добору, отже, найбільш вдале, життєве» [7].

У студентські роки, 1910 р., О. Яната одружився з Наталією Осадчою – дочкою українського письменника Тихона Осадчого, студенткою природничого відділу фізико-математичного факультету Київських вищих жіночих курсів, з якою був знайомий вже кілька років. Протягом усього подружнього життя вона була йому однодумцем в науці [8].

Також О. Яната був активним учасником студентського руху, в Києві очолив санітарно-революційну секцію РСДРП. Підпільну роботу розгорнув і в рідному місті. Працівники Миколаївського охоронного відділення вважали О. Янату одним із головних діячів підпілля, секретарем комітету Миколаївської організації РСДРП, який діяв під псевдонімами «Тарас», «Саша», «Олександр». Відомо, що студент перебував під наглядом Київського охоронного відділу та жандармського управління, займався виданням партійної преси та агітаційної літератури, збирав кошти на підтримку підпільного Червоного Хреста, який опікувався долею політ'язнів. Його квартира неодноразово піддавалася обшукам, а в травні 1910 р. на короткий термін він був ув'язнений до Лук'янівської тюрми в Києві. Зокрема, в донесенні начальника Київського охоронного відділу до Департаменту поліції від 29 травня 1910 р. і в постанові начальника Київського жандармського управління від 25 липня 1910 р. говорилося, що «студент Київського політехнічного університету Яната А. О., який перебуває, під наглядом Київської охорони з вересня 1909 р., 17 травня 1910 р. був заарештований на станції товарній Київ-1. Під час обшуку в нього були виявлені: 1 листівка (окремий відбиток № 13 газети «Соціал-демократ РСДРП» – «Первое мая», листи осіб, що перебувають у засланні, або ж політично неблагонадійні» [9].

Арешт не завадив науковій роботі. 1911 року Яната отримав пропозицію ректорату залишитися в інституті на посаді викладача й готуватися до здобуття звання професора. Однак Олександр обрав практику, працюючи в Історико-природничому музеї губернського земства в Сімферополі [10].

Згодом, із 1913 р. О. Яната переїжджає до Харкова, очоливши контрольну насінневу станцію Харківського сільськогосподарського товариства [11].

У роки Першої світової війни Яната служив у Земсоюзі, завідував підвідділом Комітету Західного фронту, займався організацією контрольно-фуражної лабораторії. Водночас був секретарем очоленого Симоном Петлюрою Українського Військового комітету Західного фронту [12]. Побував Яната і в партії більшовиків, і в партії українських «боротьбистів», редагував відому газету Української соціал-демократичної робітничої партії «Слово». Однак, за словами Янати, більшовики його розчарували національним питанням, а «боротьбисти» – не-радикальною соціальною програмою [13].

У липні 1917 р. повернувся з фронту й після короткого перебування в Харкові продовжив діяльність у Києві. Розпочався другий етап київського періоду життя та діяльності.

Наприкінці 1917 р. О. А. Яната відходить від політики, і, навіть коли 1919 р. Петлюра запропонував йому посаду міністра освіти Української Народної Республіки – він відмовився [14].

1918 року О. Яната очолив кафедру ботаніки в Українському державному університеті, читав курси загальної ботаніки та систематики рослин на фізико-математичному та курс ботаніки на медичному факультетах, за допомогою асистентів і активних студентів організував ботанічний кабінет із великою кількістю гербарного матеріалу та наочних приладь. О. Яната брав активну участь у педагогічних і наукових з'їздах, нарадах, конференціях, присвячених актуальним питанням освіти [15].

Того року вчений був обраний до складу Наукового комітету Міністерства земельних справ України, заснував ботанічну секцію Українського наукового товариства і, як керівник природничої секції Правописно-термінологічної комісії Української академії наук, а пізніше природничого відділу Інституту української наукової мови, організував роботу з уніфікації української наукової ботанічної термінології.

За його пропозицією було засновано фаховий «Український ботанічний журнал», відомий публікаціями різноманітних матеріалів – від суто наукових до методологічних і бібліографічних [16].

О. Яната повністю зосередився на науковій та педагогічній діяльності, яка спрямовувалася на українізацію шкіл і вищих навчальних закладів, забезпечення їх кваліфікованими кадрами, підручниками, високим рівнем розвитку природничих дисциплін. 1920 року він бере участь у роботі комісії зі створення Вищого інституту народної освіти. Діяльність на посаді декана природничого факультету в цьому закладі О. Яната поєднував із завідуванням кафедри ботаніки. З 1921 р. О. Яната працював у Київському політехнічному інституті, де теж займав посаду завідувача кафедри ботаніки. Тоді ж він став заступником голови Ради вищих шкіл Києва [17].

Слід виокремити роботу О. Янати в Науково-педагогічній комісії при Українському науковому товаристві, а з 1921 р. при Всеукраїнській академії наук. У цій комісії О. Яната керував секцією Вищої освіти. Робота здійснювалась у двох напрямках: науково-теоретичному (розробка питань реформи вищої школи в Україні) та в практичному (вироблення детальних програм з українознавства у зв'язку із запровадженням їх в усіх вищих закладах України).

Заслугує на увагу діяльність О. Янати на посаді завідувача музею Українського наукового товариства. Створений ще напередодні подій 1917 р. музей став своєрідним національним науковим центром, де систематично збиралися цікаві експонати, газети, накази, відозви, плакати, взагалі вся політична література, що видавалася в Україні до 1917 р. Поряд із цим, при музеї Українського наукового товариства працювало за керівництва О. Янати Бюро наочного приладдя для навчання. Це Бюро складалося з трьох музеїв: центрального музею, пересувного, який призначався для шкіл і прокатного музею-складу. Бюро було засновано з метою об'єднання в Києві діяльності педагогів у справі розробки наочного приладдя для навчання та організації застосування його у всеукраїнському масштабі. Робота Бюро здійснювалась в контакті з Відділом освіти. За пропозиціями О. Янати діяльність Бюро спрямовувалася в гуманітарний бік. До його роботи залучалися відомі педагоги. Музеї Бюро, безумовно, набули певного практичного досвіду. У шкільній роботі міських шкіл вони відігравали неабияку роль. Діяльність музеїв скеровувалася так, що вона гармонійно пов'язувалася

з усією шкільною роботою, органічно входила до її загальної системи [18].

Найвагоміший внесок у збереження довкілля зробив О. Яната як голова комісії охорони природи Сільськогосподарського наукового комітету (СГНК) України, коли були створені заповідники «Конча-Заспа», Приморський, Канівській, Степовий в Асканії-Новій. Він був одним із авторів декрету «Про охорону пам'яток культури та природи».

Важливим напрямом роботи займався Комітет районізації при Сільськогосподарському науковому комітеті України, заступником голови якого був О. Яната. З науковою метою професор застосував систему адміністративно-територіального поділу, проаналізував матеріали окружних комісій і дійшов висновку, що господарсько-економічні відносини на території України слід будувати з урахуванням місцевих умов, тобто створювати ботанічно-географічну районізацію України. Очолювана О. Янатою Ботанічна секція СГНК коригувала діяльність наукових закладів, що входили до її складу – Інституту селекції, Інституту насінництва та Центральної фітопатологічної станції [19].

До початку офіційного створення Сільськогосподарського наукового комітету України ще з грудня 1917 р. при Міністерстві земельних справ проводилася підготовча діяльність з організації єдиного координаційного ботанічного центру, що тоді мав назву Ботанічний відділ. Формально діяльність Ботанічної секції природничого відділу Міністерства земельних справ розпочалася 27 квітня 1918 р. – з дня призначення завідувачем секції професора О. Янати. Ще в січні завідувач мав подати до Міністерства доповідну записку щодо заснування відділу та проект його статуту. На жаль, через політичні події це відбулося тільки в квітні, коли Міністерство та його наукові установи мали вже дещо іншу організаційну структуру [20]. Однак згодом діяльність Ботанічної секції було дещо обмежено й уповільнено, оскільки під час гетьманату П. Скоропадського робота СГНК фактично припинилася.

Незважаючи на невтішне становище, Ботанічна секція продовжувала свою роботу переважно зі збирання та систематизації матеріалів з української ботанічної термінології і номенклатури за всіма напрямками ботаніки. Таким

чином, протягом 1918 р. вона проводила лише ретельну термінологічну роботу в тісному зв'язку з Термінологічною комісією Природничої секції Українського наукового товариства. Наприкінці листопада того ж року відбулися зміни на краще, зокрема було затверджено положення і штати СГНК України а також було призначено його першого голову – академіка В. І. Вернадського. З'явилася надія, що складена програма діяльності повинна реалізуватися 1919 року [21]. Остаточне оформлення Ботанічної секції природничого відділу СГНК відбулося після ухвалення на засіданні 13 березня 1919 р. відповідної програми діяльності.

Усі заплановані справи за керівництва О. А. Янати за складних економічних умов існування як СГНК при Наркомземі УСРР взагалі, так і Ботанічної секції зокрема не були реалізовані в повному обсязі. По-перше, на початку 1920 р. Наркомзем України перевівся до Харкова і спілкуватися з ним було практично неможливо, за винятком кількох разів на рік завдяки поштовому зв'язку. Переведення самого Комітету до Харкова було технічно нереальним. По-друге, протягом чотирьох місяців поточного року було не затверджено кошторис на 1-е півріччя та не було отримано коштів від уряду на заробітну плату співробітників. Існування СГНК в цей період підтримали тільки кошти, позичені від заступника голови Головцукру К. Тараненка. По-третє, на внесення клопотання Комітету до Міністерства земельних справ щодо виділення коштів отримано відмову. Отже, будь-яка спроба отримати кошти задля існування та нормальної роботи СГНК закінчувалася невдачею, а якщо до цього додати ще й тогочасні воєнні події, то цей рік можна вважати кризовим у всій дослідницькій роботі. У цей час запланована наукова, науково-організаційна та науково-практична робота не була реалізована в повному обсязі. Згодом наприкінці листопада було відпрацьовано й затверджено новий Статут СГНК, який уже не був пристосований до Наркомзему. Так Комітет зберігся як центральна наукова установа та продовжив свою діяльність, а як вихід із кризової ситуації вбачалося на той момент його переведення з Києва до Харкова [22].

1923 року Сільськогосподарський науковий комітет України було переведено до Харкова й реорганізовано з широкою державно-громадської сільськогосподарської наукової організації в

науково-практичну установу. Тому планова робота Комітету проходила в несприятливих умовах, якій часом перешкождала низка технічних труднощів [23].

Саме на пленарному засіданні СГНК 6 липня 1923 р. відбувся розгляд постанови Колегії Наркомзему від 23 квітня 1923 р. про переведення СГНК до Харкова та доповідь Президії Комітету з цієї справи. Пленум також визнав за доцільним і потрібним переведення Комітету до Харкова та погодився з усіма постановами Президії та Ради Комітету з цього питання. Новий проект Статуту СГНК було розглянуто та прийнято одногосно (одна особа утрималася). Для подання його до вищих державних органів ухвалили відрядити до Харкова делегацію у складі О. Янати, Є. Оппокова, М. Данилевського.

Уже на пленарному засіданні Комітету 15 вересня 1923 р., присвяченому переважно організаційним справам, заслухали доповідь делегації, що повернулася із Харкова, у справі переведення СГНК і затвердження нового Статуту. З доповіді стало відомо, що проект Статуту спочатку розглянула Спецкомісія при НКЗС, потім Колегія НКЗС, залишилося його затвердити лише СГНК, що відразу й зробили.

Як позитив не можна не відмітити, що за значні заслуги в роботі як Комітету в цілому, так і Ботанічної секції зокрема професора О. Янату було обрано дійсним членом СГНК. Згодом, у жовтні, його обрали членом Секції сільськогосподарської освіти та популяризації СГНК [24].

Таким чином, Олександр Яната, продовжуючи свою професійну діяльність, переїжджає до Харкова.

У різні роки О. А. Яната організував і редагував журнали «Вісник сільськогосподарської науки», «Праці сільськогосподарської ботаніки», «Вісник природознавства», заснував Термінологічну комісію Українського наукового товариства, очолював Природничий відділ Інституту української наукової мови, був членом Українського комітету краєзнавства. Активною була як науково-педагогічна діяльність ученого, так і робота з поширення наукових сільськогосподар-

ських знань, а також видання наукової літератури, сільськогосподарської бібліографії. Ось неповний перелік того, чим займався професор О. А. Яната – з невтомністю, послідовністю і наполегливістю, гідною подиву і захоплення. Упродовж двох десятиліть ним опрацьовано надзвичайно широкий та різноманітний аспект теоретичних, прикладних і науково-організаційних питань у різних галузях біологічної та сільськогосподарської науки [25].

Однак тоталітарний режим доклав чимало зусиль для того, щоб ім'я Олександра Янати було викреслене з української науки. 1933 року його було звинувачено в контрреволюційній діяльності та участі в Українській військовій організації. Ухвалою судової трійки при колегії ДПУ УСРР від 23 вересня 1933 р. позбавлений волі у ВТТ на 5 років. Термін покарання відбував у спецтаборі ОДПУ в м. Караганді, потім у Прорвтабі та Білбалттабі. Ухвалою особливої наради при НКВС СРСР від 21 липня 1937 р. термін покарання продовжено на 5 років. Помер 3 червня 1938 р. в Північсхідтабі НКВС у Магаданській області Хабаровського краю [26].

Під заборону потрапили монографії професора – здобуток, який він намагався зробити надбанням українців, був недоступним і зберігався у спецховищах бібліотек. Результати окремих досліджень залишалися в рукописах, прихованих у закритих архівних фондах [27].

1964 року, коли з багатьох жертв політичних репресій було знято тавро «ворогів народу», українські науковці зважилися на клопотання про перегляд справи О. А. Янати. Реабілітований військовим трибуналом КВО 10 червня 1964 р. [28].

Тривалий час ім'я О. А. Янати свідомо замовчувалося в радянській науковій пресі та ще не повною мірою висвітлене в сучасних українських виданнях. Його життєвий шлях назавжди залишиться прикладом надзвичайної відданості обраній справі, значну наукову спадщина якого становить понад 300 наукових праць, у тому числі підручників, посібників, статей [29].

Джерела та література

1. Яната Олександр Алоїзович (1888–1938) : бібліограф. покажч. / УААН, ЦНСГБ, АН Вищої школи України, Сектор історії та методології освіти, науки і техніки; укл.: В. А. Вергунов, Т. Ф. Дерлеменко,

А. А. Коробченко, О. Я. Пилипчук; наук. ред. О. Я. Пилипчук, В. А. Вергунов. – К., 2001. – С. 3–4. – (Сер. «Біобібліографія вчених-аграріїв України»).

2. *Коробченко А. А.* Науково-педагогічна та про-світницька діяльність Олександра Янати: автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.01 / Акад. пед. наук України, Ін-т педагогіки. – К., 2001. – С. 16.
3. *Околітенко Н.* Олександр Яната: відомого вченого-природознавця чесько-німецького походження знищили за українськість... // *Персонал.* – 2006. – № 27 (178). – 6–12 липня.
4. *Скорородова С., Шуйський І.* Олександр Яната: приклад відданості науці // *Реабілітовані історією.* Харківська область: Книга перша. – Ч. 2 / КЗ «Редакційно-видавнича група Харківського тому серії «Реабілітовані історією». – К.; Х.: Оригінал, 2008. – С. 167.
5. *Ситник К. М.* Великий природознавець Олександр Алоїзович Яната (до 90-річчя заснування «Українського ботанічного журналу») // *Український ботанічний журнал.* – 2010. – т. 67. – № 2. – С. 167.
6. *Коробченко А. А.* Науково-педагогічна та про-світницька діяльність Олександра Янати: автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.01 / Акад. пед. наук України, Ін-т педагогіки. – К., 2001. – С. 7.
7. *Околітенко Н.* Рослини «промовляють» українською? Наукова спадщина репресованого радвладю видатного ботаніка й мовознавця Олександра Янати чекає на перевидання в Україні // *Україна мо-лода.* – 2013. – 29 січня.
8. *Григор'єва Т. Ф.* З любов'ю до землі (О. А. Яната) // *Репресоване краєзнавство 20–30 рр.* – К., 1991. – С. 143.
9. *Григор'єва Т. Ф.* З любов'ю до землі (О. А. Яната) // *Репресоване краєзнавство 20–30 рр.* – К., 1991. – С. 142–143.
10. Олександр Яната: біографія // Режим доступу: <http://k-ua.net/олександр-яната-біографія>.
11. *Скорородова С., Шуйський І.* Олександр Яната: приклад відданості науці // *Реабілітовані історією.* Харківська область: Книга перша. – Ч. 2 / КЗ «Редакційно-видавнича група Харківського тому серії «Реабілітовані історією». – К.; Х.: Оригінал, 2008. – С. 167–168.
12. *Коробченко А. А.* Науково-педагогічна та про-світницька діяльність Олександра Янати: автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.01 / Акад. пед. наук України, Ін-т педагогіки. – К., 2001. – С. 9.
13. *Сердюк О.* З історії заснування та діяльності ботанічної секції Сільськогосподарського вченого комітету України в 1918–1919 р. // *Історія української науки на межі тисячоліть: зб. наук. пр. / редкол. О. Я. Пилипчук та ін.* – К., 2006. – Вип. 26. – С. 179.
14. Яната Александр Алоисович 28.05.1888–3.06.1938 // <http://www.ecoethics.ru/b42/157.html>
15. *Коробченко А. А.* Науково-педагогічна та про-світницька діяльність Олександра Янати: автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.01 / Акад. пед. наук України, Ін-т педагогіки. – К., 2001. – С. 9.
16. *Скорородова С., Шуйський І.* Олександр Яната: приклад відданості науці // *Реабілітовані історією.* Харківська область: Книга перша. – Ч. 2 / КЗ «Редакційно-видавнича група Харківського тому серії «Реабілітовані історією». – К.; Х.: Оригінал, 2008. – С.170.
17. *Коробченко А. А.* Науково-педагогічна та про-світницька діяльність Олександра Янати: автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.01 / Акад. пед. наук України, Ін-т педагогіки. – К., 2001. – С. 9.
18. *Коробченко А. А.* Науково-педагогічна та про-світницька діяльність Олександра Янати: автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.01 / Акад. пед. наук України, Ін-т педагогіки. – К., 2001. – С. 13.
19. *Скорородова С., Шуйський І.* Олександр Яната: приклад відданості науці // *Реабілітовані історією.* Харківська область: Книга перша. – Ч. 2 / КЗ «Редакційно-видавнича група Харківського тому серії «Реабілітовані історією». – К.; Х.: Оригінал, 2008. – С. 171.
20. *Коваленко С. Д.* Початковий етап діяльності Ботанічної секції Сільськогосподарського вченого комітету України [Електронний ресурс] // *Історія науки і біографістика.* – 2007. – Вип. 3. – Режим доступу: <http://www.nbu.gov.ua/E-journals/INB/2007-3/07ksdvku.pdf>
21. *Сердюк О.* З історії заснування та діяльності ботанічної секції Сільськогосподарського вченого комітету України в 1918–1919 р. // *Історія української науки на межі тисячоліть: зб. наук. пр. / редкол. О. Я. Пилипчук та ін.* – К., 2006. – Вип. 26. – С. 179.
22. *Сердюк О. М.* Науково-організаційна діяльність Ботанічної секції Сільськогосподарського наукового комітету України за 1920 рік // *Історичні записки: зб. наук. пр.* – Луганськ, 2007. – Вип. 16. – С. 191–194.
23. *Коваленко С. Д.* Науково-організаційні засади діяльності Сільськогосподарського наукового комітету України у 1923 році // *Історія освіти, науки і техніки в Україні: третя конф. молодих вчених та спеціалістів: тези доп. та повідомл.* 26–27 трав. 2006 р., м. Київ / ДНСГБ, ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький держ. педагогіч. ун-т ім. Григорія Сковороди». – К., 2006. – С. 15.
24. *Красницька Г. М.* Діяльність професора О. А. Янати зі становлення і розгортання дослідницької роботи Ботанічної секції при Сільськогосподарському науковому комітеті України (1918–1927) // *Історія науки і біографістика.* – 2008. – Вип. 3. –

Режим доступу: <http://www.nbu.gov.ua/e-journals/INB/2008-4/08kgmnku.pdf>

25. *Красніцька Г. М.* Діяльність професора О. А. Янати зі становлення і розгортання дослідницької роботи Ботанічної секції при Сільськогосподарському науковому комітеті України (1918–1927) // *Історія науки і біографістика*. – 2008. – Вип. 3. – Режим доступу: <http://www.nbu.gov.ua/e-journals/INB/2008-4/08kgmnku.pdf>

26. *Григор'єва Т. Ф.* З любов'ю до землі (О. А. Яната) // *Репресоване краєзнавство 20–30 рр.* – К., 1991. – С. 145.

27. *Скороходова С., Шуйський І.* Олександр Яната: приклад відданості науці // *Реабілітовані історією*. Харківська область: Книга перша. – Ч. 2 / КЗ «Редакційно-видавнича група Харківського тому серії «Реабілітовані історією». – К.; Х.: Оригінал, 2008. – С. 176.

28. *Жертви репресій. Репресії 20-х – початку 50-х років в Україні / Ю. С. Шемчушенко, О. М. Мироненко, В. І. Пристайко.* – К.: Юрінформ, 1993. – С. 183.

29. *Коробченко А. А.* Науково-педагогічна та просвітницька діяльність Олександра Янати: автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.01 / Акад. пед. наук України, Ін-т педагогіки. – К., 2001. – С. 2.

Светлана Дмитрук

Київ в жизни и деятельности Александра Янаты

В статье освещается киевский период жизни, научно-исследовательской, научно-организационной, педагогической и общественной деятельности известного украинского ученого и педагога, специалиста в области ботаники, зоологии, охраны природы, аграрной науки, члена Украинского комитета краеведения А. А. Янаты.

Ключевые слова: *А. А. Яната, Киев, Киевский политехнический институт, Киевский университет, Сельскохозяйственный научный комитет, Украинская академия наук, Украинское научное общество.*

Svetlana Dmitruk

Kiev in Alexander Yanata's Life and Activity

The article reveals Kiev period in the life, science, research, organization, pedagogy and community activities of A.A. Yanata, a famous Ukrainian researcher and pedagogue, an expert in botany, zoology, environmental protection, agriculture science, a member of Ukrainian local lore research committee.

Key words: *A.A. Yanata, Kiev, Kiev Polytechnic Institute, Kiev University, Agriculture Scientific Committee, Ukrainian Academy of Sciences, Ukrainian scientific society.*